

โครงการ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์พืชสมุนไพรในพื้นที่ อำเภอมะนัง จังหวัด เชียงใหม่

ผู้รับผิดชอบ/หน่วยงานรับผิดชอบ อ.ทัศนันท์ จันทร สาขาคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ที่มาและความสำคัญของโครงการ

พืชสมุนไพร เป็นผลผลิตจากธรรมชาติ ที่มนุษย์รู้จักนำมาใช้เป็นประโยชน์ เพื่อการรักษาโรครักษาใช้
เจ็บตั้งแต่โบราณกาลแล้ว เช่นในเอเชียก็มีหลักฐานแสดงว่ามนุษย์รู้จักใช้พืชสมุนไพรมากกว่า 6,000 ปี แต่
หลังจากที่ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ มีการพัฒนาเจริญก้าวหน้ามากขึ้น มีการสังเคราะห์ และผลิตยาจากสารเคมี
ในรูปที่ใช้ประโยชน์ได้ง่าย สะดวกสบายในการใช้มากกว่าสมุนไพร ทำให้ความนิยมใช้ยาสมุนไพรลดลงมาเป็น
อันมาก เป็นเหตุให้ความรู้วิทยาการด้านสมุนไพรขาดการพัฒนา ไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร ในปัจจุบันทั่วโลก
ได้ยอมรับแล้วว่าผลที่ได้จากการสกัดสมุนไพร ให้คุณประโยชน์ดีกว่ายา ที่ได้จากการสังเคราะห์ทาง
วิทยาศาสตร์ประกอบกับในประเทศไทยเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ อันอุดมสมบูรณ์ มีพืชต่าง ๆ ที่ใช้เป็น
สมุนไพรได้อย่างมากมายนับหมื่นชนิด ยังขาดก็แต่เพียงการค้นคว้าวิจัยในทางที่เป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น
เท่านั้น ความตื่นตัวที่จะพัฒนาความรู้ด้านพืชสมุนไพร จึงเริ่มขึ้นอีกครั้งหนึ่ง มีการเริ่มต้นนโยบายสาธารณสุข
ขั้นมูลฐานอย่างเป็นทางการของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2522 โดยเพิ่มโครงการสาธารณสุขขั้นมูลฐานเข้าใน
แผนพัฒนาการสาธารณสุข ตามแผนพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)
ต่อเนื่องจนถึงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) โดยมี กลวิธีการ
พัฒนาสมุนไพรและการแพทย์แผนไทยในงานสาธารณสุขมูลฐาน คือ (1) สนับสนุนและพัฒนาวิชาการและ
เทคโนโลยีพื้นบ้านอันได้แก่ การแพทย์แผนไทย เภสัช กรรมแผนไทย การนวดไทย สมุนไพร และเทคโนโลยี
พื้นบ้าน เพื่อใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา สุขภาพของชุมชน (2) สนับสนุนและส่งเสริมการดูแลสุขภาพ
สุขภาพของตนเอง โดยใช้ สมุนไพร การแพทย์พื้นบ้าน การนวดไทย ในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน ให้
เป็นไปอย่างถูกต้องเป็นระบบสามารถปรับประสานการดูแลสุขภาพแผนปัจจุบันได้ อาจกล่าวได้ว่าสมุนไพร
สำหรับสาธารณสุขมูลฐานคือสมุนไพรที่ใช้ในการส่งเสริมสุขภาพ และการรักษาโรค/อาการเจ็บป่วยเบื้องต้น
เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น

ในพื้นที่อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ มีพืชสมุนไพรมากมายหลายชนิด ที่สามารถคัดเลือกนำพืช
สมุนไพรนั้นมาใช้ประโยชน์ในด้านอาหาร ยารักษาโรค และยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในด้านเกษตรกรรม
รวมถึงการปลูกพืชสวนครัว เช่นขิง ข่า ตะไคร้ กระเทียม กระชาย มะกรูด ว่านหางจระเข้ กล้าย ที่จะนำมาใช้
ในครัวเรือน ใช้ในการประกอบอาหาร และชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนยังมีการรักษาโรคโดยใช้สมุนไพรพื้นบ้าน
อยู่บ้างแต่เนื่องจากมีการรักษาโรคด้วยการแพทย์สมัยใหม่ที่มีการใช้เทคโนโลยี และยาปฏิชีวนะมากขึ้น คนใน
ชุมชนจึงเห็นความสำคัญของการใช้ยาสมุนไพรลดลงหรือคนรุ่นใหม่ๆที่ไม่รู้จักสรรพคุณของสมุนไพรแต่ละชนิด
จึงหันไปใช้ยารักษาโรคของแพทย์สมัยใหม่ การรักษาโรคโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการนำพืชสมุนไพรในการ

รักษาโรคจึงแทบจะเลือนหายไปจากชุมชน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้คนในชุมชนรู้จักการนำเอาสรรพคุณของสมุนไพรท้องถิ่นไปในการรักษาโรคให้มากยิ่งขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค โดยการนำเอาเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้ในการจัดการฐานข้อมูลเพื่อเก็บข้อมูลสมุนไพร เผยแพร่ข้อมูลสมุนไพร และให้บริการข้อมูลสารสนเทศแก่คนในชุมชน โดยกระบวนการการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมบทบาทของคนที่นำศักยภาพของคนในชุมชนมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ตลอดจนการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่สังคม รวมถึงการขับเคลื่อนและผลักดันให้ชุมชนในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ไปสู่ชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการจัดการสุขภาพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยการปลูกเองในครัวเรือน ในชุมชน และการแปรรูปเป็นยาสมุนไพรสร้างความตระหนักของคนในชุมชน โดยสร้างเครือข่ายในกลุ่มชุมชนและสร้างแนวทางให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การใช้สมุนไพร นำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรในชุมชนอย่างยั่งยืน เนื่องจากสมุนไพรเป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งเสริมให้ชุมชนได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับข้อมูลสมุนไพรต่างๆ ได้ด้วยตนเอง เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลสมุนไพรท้องถิ่นที่ได้จัดทำขึ้นร่วมกัน ส่งเสริมการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ในด้านการจัดทำฐานข้อมูลดิจิทัล ด้านการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรในด้านต่างๆ อีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
2. เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรในพื้นที่อำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้การใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรร่วมกันในระดับพื้นที่

ผลการดำเนินงาน / บทคัดย่อ

1. เพื่อสนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร
ได้สนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร
2. เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรในพื้นที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
ทำการรวบรวมข้อมูลพืชสมุนไพร รวมทั้งการใช้ประโยชน์ ออกแบบเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลพืชสมุนไพร และเผยแพร่ระบบสู่เครือข่ายการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพร กำลังอยู่ในขั้นตอนการพัฒนาพืชสมุนไพร
3. เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้การใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรร่วมกันในระดับพื้นที่
กำลังอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครือข่าย

ปัญหา อุปสรรค

- ไม่มี -

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค

- ไม่มี -

ภาพกิจกรรม

- ไม่มี -